

Källors trovärdighet och relevans

Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Eleverna tränar på att värdera olika källor utifrån trovärdighet och relevans, men även att skriva resonerande genom att konkretisera och kontextualisera.

Läraren reflekterar

Uppgifterna nedan är formulerade så att instruktionerna vänder sig till eleven. Övningarna kan ses som individuella uppgifter, men självklart går de att genomföra tillsammans med eleverna. Elevernas tidigare kunskaper avgör hur läraren lägger upp undervisningen om de olika delarna.

Metod, uppgifter och instruktioner

Din uppgift nu går ut på att skriva kortfattat hur du *resonerar* och vilka källor du *värderar som mest trovärdiga* så jag kan ta del av dina tankar. Du ska resonera utifrån detta urval av källor:

- [Livsmedelsverket](#)
- [Wikipedia](#)
- [Skolverket](#)
- [Bloggtext](#)
- [Aftonbladet](#)

Vad är frågeställningen?

Frågan du ska utgå från är: *är energidrycker farligt eller inte?* Innan du börjar resonera måste du veta vilka ord och begrepp du behöver känna till för att föra ett resonemang på bredden. Här nedan kommer du få lära dig mer om hur du gör.

Vad behöver du veta för att kunna resonera om källors trovärdighet och relevans?

De begrepp du behöver kunna för att resonera, det vill säga diskutera ur olika perspektiv och lyfta styrkor och svagheter är:

1. **Relevans:** i vilken mån källan är användbar för uppgiftens syfte.
2. **Trovärdighet:** hur pass pålitlig och sann källan är.

Relevans och trovärdighet hänger ihop med:

Äkthet: hur pålitlig och sann en källa är. Tänk på:

- Vem har gjort sidan?
- Var är den publicerad?
- Vilket språk förekommer?
- Finns det en *om-sida*?
- Vilken typ av text rör det sig om?

Tid: hur nära i tid sidan är gjord. Tänk på:

- När gjordes sidan?
- När uppdaterades den senast?

Beroende/oberoende: hur pass mycket informationen försöker få oss påverkade eller inte. Tänk på:

- Finns det trovärdiga källhänvisningar? Minst två oberoende källor behövs för trovärdighet.
- Är det en förstahandskälla är det oftast oberoende medan en andrahandskälla är beroende.

Tendens: hur pass mycket påverkad en text försöker få oss att bli. Tänk på:

- Är budskapet vinklat till en fördel?
- Är källan tendentiös? Hur kan du se det?
- Ges värderingar som visar på att den vinklas åt ett håll?
- Kolla om sidan är länkad från annat håll för att upptäcka dold tendens.

Hur skapar du struktur och använder ämnesspecifika ord?

När du resonerar om källors trovärdighet och relevans gör du det i en sammanställning av de begrepp som du lärde dig ovan. När du sammanställer något gör du i olika stycken som skapar struktur. När du skriver om ett exempel eller ett ämnesspecifikt begrepp skriver du om det i ett stycke.

Hur för du ett resonemang som ger bredd?

[Här](#) finns en film som förklarar hur du för ett *resonemang om källornas trovärdighet och relevans*. I filmen får du lära dig hur du får bredd i ditt resonemang. Ett sätt är att hitta styrkor och svagheter utifrån båda *perspektiven* det vill säga både styrkor och svagheter i alla texter. Du behöver även utgå från *trovärdighet och relevans*. Det är därför viktigt att svara på de olika begreppen du lärt dig innan när du breddar dina tankar om de val du gör. Du kan välja att skriva om minst och mest trovärdig men du kan även välja att skriva om fler än två källor. När du skriver måste du tänka på att utgå från vad som är viktigt för din uppgift det vill säga är *relevant* för uppgiften kring fakta om energidrycker. Kom ihåg frågeställningen ovan för uppgiften.

Hur kan du ge konkretisera och kontextualisera?

När du resonerar ska du försöka att vara så konkret som möjligt. Det kallas att *konkretisera* och det gör du genom att *ge exempel* utifrån källans information. Detta kan du göra genom *citat* där du återger vad som står i texten inom citattecken. Du kan även omformulera detta med egna ord.

När du visar på hur användbara källorna utifrån innehållet i dem eller i det sammanhang de kommit till kallas det för att *kontextualisera*. Det blir lättare ju mer du kan om ämnet. Till exempel kan texttypen avslöja dig mer om innehållet och på vilket sätt det påverkar textens budskap.

Hur kan ett resonemang se ut utifrån bredd, konkretisering och kontextualisering?

Här har du några förslag på fraser du kan använda i din sammanställning:

- *Källan tog upp både för och nackdelar med Källan tog bara upp information ur ett perspektiv vilket betyder att...*
- *Källan är trovärdig för att avsändaren är... Sidan är mindre trovärdig för att... Avsändarens uppgift är att*
- *Jag kan se att källan är vinklad/ovinklad för att.... Det betyder att den är tendentiös för att det finns värderingar.*
- *Texten försöker få oss påverkad att...*
- *Värderingarna är personliga/objektiva....och det syns bl a på...*
- *Sidan uppdaterades senast vilket säger mig att...*
- *Språket på sidan är... och det gör att... Det kan t ex se ut så här: "..."*
- *Språket passar för...*
- *Första- eller andrahands källorna är dessa och det betyder att...*
- *Det saknas källor vilket innebär att...*
- *Följande fakta i artikeln är fel "... " ... och det betyder att...*
- *Det saknas information kring...*
- *Texten stämmer mot frågeställningen*
- *Av vad jag kan om området så är detta rätt/fel. Jag har t ex fått lära mig att...*

- *Dessa artiklar kompletterar varandra på följande sätt... vilket betyder att*

LGR 11 Förmåga

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift, anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll

Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kunskapskrav

Eleven kan söka, välja ut och sammanställa information från ett **varierat** urval av källor och för **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans. Sammanställningarna innehåller **välutvecklade och nyanserade** beskrivningar och förklaringar, **välutvecklat** ämnesrelaterat språk samt **väl** fungerande struktur, citat och källhänvisningar.